

بیان مقام و منزلت قرآن از دیدگاه حضرت علی (ع)

ظاهر قرآن زیباست، باطن آن ژرف ناپیداست. عجایب آن سپری نگردد، غرایب آن به پایان نرسد، و تاریکی هاجز بدان زدوده نشود.

- 1 - "ظاهر قرآن زیباست، باطن آن ژرف ناپیداست. عجایب آن سپری نگردد، غرایب آن به پایان نرسد، و تاریکی هاجز بدان زدوده نشود." (1)
- 2 - "کتاب پروردگار در دسترس شماست، حلال و حرام آن پیداست واجب و مستحب آن هودیداست، ناسخ و منسوخش روشن، رخصت و عزیمت آن معین، خاص و عامش معلوم، پند و منلهایش مفهوم، مطلق و مقیدش پدیدار، محکم و متشابهش آشکار، مجمل آن تفسیر شده، و نامفهومش تعبیر شده، از حکمی که بدانند و انجام دادنی است، و آنچه ندانند و واگذردنی است، حکمی است وجوب آن در قرآن معین، و نسخ آن در سنت مبرهن" (2)
- 3 - "قرآن را بیاموزید که نیکوترین گفتار است، و آن را نیک بفهمید که دلها را بهترین بهار است، و به روشنائی آن بهبودی خواهید، که شفای سینه‌های بیمار است، و آن را نیکو تلاوت کنید که سودمندترین بیان و تذکار است" (3)
- 4 - "کتاب خدا در دسترس شماست، زبان آن کند نیست، گویاست، خانه‌ای است که پایه‌هایش ویران نشود، و صاحب عزتی است تا یارانش را هزیمت نبود" (4)
- 5 - پس از من بر شما روزگاری آید که چیزی از حق پنهان‌تر نباشد، و از باطل آشکارتر. و از دروغ بستن بر خدا و رسول او بیشتر. و نزد مردم آن زمان کلائی زیانمندتر از قرآن نیست اگر آن چنانکه باید بخوانند و نه پر سودتر از قرآن، اگر معنی کلماتش را برگردانند و در شهرها چیزی از معروف ناشناخته‌تر نباشد، و شناخته‌تر از منکر. حاملان کتاب خدا آن را واگذارند و حافظانش آن را به فراموشی بسپارند. پس در آن روزگار قرآن و قرآنیان از جمع مردم دورند." (5)
- 6 - "بر شما باد به کتاب خدا که ریسمان استوار است و نور آشکار است و درمانی است سوددهنده، و تشنگی را فرونشاند، چنگ در زنده را نگهدارند، و در آویزنده را نجات بخشیده. نه کج‌شود، تا راستش گردانند، و نه به باطل گراید تا آن را برگردانند. کهنه نگردد به روزگار، نه از خواندن و نه از شنیدن سیار. راست گفت که سخن گفت از روی قرآن، و آن که بدان رفتار کرد پیش افتاد" (6)
- 7 - "قرآن علم آینده است و حدیث گذشته. درد شما را درمان است و راه سامان دادن کارتان در آن است" (7)
- 8 - قرآن فرمان دهنده است و باز دارنده خاموشی است و گوینده حجت‌خداست بر آفریدگانش که بدان پیمان گرفته است از ایشان، و همگان را نهاده است در گرو آن، نور (هدایت) خود را با قرآن تمام گرداند و دین خود را بدان به کمال رساند، و جان پیامبر خویش را هنگامی ستاند که از رساندن احکامی که موجب رستگاری آفریدگان است، فارغ ماند" (8)
- 9 - پس فرو فرستاد بر او قرآن را، نوری که چراغ‌های آن فرو نمیرد، و چراغی که افروختگی‌اش کاهش نپذیرد، و دریایی که ژرفای آن کس نداند، و راهی که پیمودنش رهرو را به گمراهی نکشاند. و پرتوی که فروغ تیرگی نگیرد، و فرقانی که نور برهانش خاموش نشود، و تیبانی که ارکانش ویرانی نپذیرد، و بهبودی که در آن بیم بیماری نباشد، و ارجمندی که یارانش را شکست و ناپایداری نباشد، و حقی که یاورانش را زبان و خواری نباشد. پس قرآن معدن ایمان است و میانجی آن، و چشمه ساردانش است و دریاهای آن، و باغستان دادست و آبگیرهای آن، و بنیاد اسلام است و بنیاد استوار آن. وادیهای حقیقت است و سبزه‌زارهای آن، و دریایی است که بردارندگان آب آن را خشک نگردانند، و چشمه سارهاست که آب کشندگان، آب آن را به ته نرسانند، و آبشخورهاست که در آیندگان آب آن را کم نکنند، و منزلگاههاست که مسافران راهش را گم نکنند، و نشانه‌هاست که روندگان از نظرش دور ندارند، و پشته‌هاست که روی آوردگان از آن نگذرنند و آن را نگذارند. خدایش مایه سیرابی دانشمندان کرده است، و بهار دل‌های فقیهان و مقصد راه‌های پارسایان، و دارویی که از پس آن بیماری نیست و نوری که با آن تاری نیست، و ریسمانی که گرفتنگاه آن استوار است و پناهگاهی که قله آن پناهنده را نگاهدارست، و ارجمندی هر که با او دوستی ورزد و امان آن کس که بدان در شود، و راهنمای هر که بدان اقتدا کند، و عذرخواه آن که آن را هر که در مخاصمت پشتیبان خویشش شمارد، و پیروزی آن کس که بدان حجت آرد، و راهبر آن که آن را به کار دارد و برنده آن که آن را کار فرماید، و نشان آن کس که در آن بنگرد چنانکه باید، و نگاهدار کسی که خود را بدان از آسیب پاید، و دانش کسی که آن را نیک به خاطر سپارد، و حدیث کسی که از آن روایت کند، و حکم آن کس که خواهد حکم دهد. (9)

پی‌نوشت‌ها:

- 1) نهج البلاغه، خطبه، 18
- 2) همان خطبه، 1
- 3) همان خطبه، 110

4) همان خطبه، 133
5) همان خطبه، 147
6) همان خطبه، 156
7) همان خطبه، 158
8) همان خطبه، 183
9) نهج البلاغه خطبه 198
نهج البلاغه
دکتر سید جعفر شهیدی